

СТАНОВИЩЕ

ОТНОСНО ТЕЗАТА НА дипл. инж. Н. ТОНКОВ

„ГЕОФИЗИЧНИ МЕТОДИ В АРХЕОЛОГИЯТА.

ОПТИМИЗИРАНЕ НА МЕТОДИКАТА ЗА ПРОУЧВАНЕ НА

НАДГРОБНИ МОГИЛИ“

От доц. Д-р Красимир Лещаков

Катедра Археология, ИФ, СУ „Св. Климент Охридски“

Да се представят мнения и да се подготвят рецензии за добре написани и приноси трудове е винаги удоволствие. Без излишно предисловие трябва да заявя, че такава е дисертационната теза на колежата Н. Тонков. Една теза, която съчетава по много добър начин теоретичната идея с нейната проверка в практиката. Една теза, която определено работи в посока археологията да бъде не само хуманитарна дисциплина, но и точна наука. Ще резюмирам мнението си по точки:

1. Темата е актуална, добре подбрана и дисертабилна. Тя е новаторска за България и това трябва да се приветства. Нещо повече – тя е в унисон с най-новите насоки на развитие на европейската археология и представя целия български колегиум като общество на добре ориентирани в новите тенденции специалисти.
2. Трудът отговаря на съвременните изисквания за интердисциплинарно археологическо изследване, попадащо в сферата на археометрията. Конвергирането на физика и археология трябва да се приветства, особено когато се навлиза в полевата археология. Всички сме свикнали с методите за абсолютно датирание, за неутронно-активационен анализ, за термолуминисцентен анализ и т.н., които се отнасят към т. нар. кабинетен етап от археологическото дирене. Тук обаче става въпрос за развитие на основни археологически методи, отличаващи се със своята консервативност, като стратиграфския метод, работата в комплекси, контекстуален анализ, методиката на предварителното сондиране и т.н. Намесата на геофизиката ги променя и усъвършенствува – нещо, което не е правено десетилетия наред. Защото физиката в случая способства за развитието онези „недеструктивни“ методи, които са по-бързи, по-евтини и по-резултатни, а и по-

ефектни като презентирани на резултатите – напр. чрез триизмерното моделиране. Когато са приложени методически правилно и интерпретирани достатъчно убедително, резултатите са отлични. Тази методика има пълно приложение в спасителните разкопки, когато, притиснати от различни фактори, трябва да се работим в необичайни условия и от нас искат бързи и решителни действия. Подбирането на необходимите структури, игнорирането на онези аномалии, които са безперспективни, допълнителното сондиране, пълно проучване и т.н. – всички решения за тях се улесняват, а понякога се определят, от успешните геофизични проспекции.

3. Структурата на работата е подходяща, добре балансирана и защитена с както с необходимата теоретична база, така и с необходимата конкретика. Материята е поднесена четивно, избегнато е преекспонирането на отделни проблеми и изследователски въпроси. Все пак, според мен нейните елементи може да се групират и по друг начин – така, че да се избегне набиващото се в погледа на четящия прекалено детайлизиране в Глава II.1., която има въвеждащ характер. Това явно е направено от старание за по-плавен преход към следващите глави и затова може и да се приеме, но при евентуалното публикуване на труда тук трябва да има редакторска намеса.
4. Същинската част на труда – глави III-V, подсказва необходимостта от уточняване на заглавието при предстоящото обнародване. В настоящия си вид то, заглавието, фокусира вниманието ни върху проблемите на погребалните паметници, но всъщност са засегнати много по-широк кръг въпроси. Не малка част от текста и не малко от приносите в тази работа се съдържат в главата, чието съществуване не е подсказано предварително, а именно „Геофизични проучвания на селищни обекти“. Тук става дума за обекти и в негативен, суб-теренен контекст, и в позитивна форма спрямо древния терен деструкции от опожарени жилищни, стопански и култови археологически структури. Всъщност, може би съм пристрастен заради насочеността си към селищни обекти и светилища, а не към сепулкрални паметници, но мисля, че това е истински новаторското за българската археометрия. Известно е, че проучванията на надгробните насипи – къде успешно, къде не толкова, се правят в България от десетилетия. Не е така обаче преди разкопките на селищните обекти и

светилищата – там тези методи се използват отскоро (тук имам предвид и изследванията на други колеги и на други обекти). Няма да скрия, че съм силно впечатлен от успешната работа на обект Ябълково и от пълното потвърждаване на проспекциите на инж. Н. Тонков от археологическите разкопки, нещо, което не се случи при работата с други методи на изследване, с друга апаратура (напр. т. нар. земен радар) и други оператори.

5. По въпросите на надгробните могили с архитектурни съоръжения в тях – гробници, зидани гробове и др., не се считам за достатъчно компетентен, но ми се струва, че бележки по същество и тук не биха могли да бъдат направени. Резултатите от авторската работа са положителни и презентирани много успешно.
6. Текстът като цяло е поднесен четивно, като за археолози и онагледен отлично – като за същите. Що се отнася за предложената „оптимална методика“ (с. 185 и сл.) в края на работата, мога само да констатирам, че тя работи. Важно е да се подчертае, че методиката е авторска и оригиналното и ядро подлежи на надграждане. Затова считам, че целта на труда е постигната. Вероятно може и повече – то винаги е така –, но развитието зависи и от използваната апаратура, и софтуерно обезпечаване.
7. Предвид голямата фактологична база, оригиналната авторска методика, приносите на реално-приложно (практическо) равнище и достигнатите отлични резултати, считам, че дисертационния труд „Геофизични методи в археологията. Оптимизиране на методиката за проучване на надгробни могили“ отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научната степен “доктор по история” на дипл. инж. Н. Тонков и аз се обявявам за присъждането ѝ.

14.03.2012 г.

Лещаков

.....
Д о ц . д - р К .